Tai 17,5 cm pločio ir 1,9–2,1 cm storio plokštinių, apvaliais galais ir kraiginių, žaliai glazūruotų čerpių šukių, indų pakraštėlių sienelių ir dugnų fragmentai, keptuvės rankena. Indai žiesti, degti oksidacinėje aplinkoje, iš vidaus glazūruoti žalia, dugnas – ruda glazūra. Radiniai datuotini XVII–XVIII a. Visi viršutiniai sluoksniai susidarė ar buvo supilti XIX–XX a. Juose pastebėtos tik XX a. šiukšlės.

Nemuno St. 3

During the field evaluation on the plot at Nemuno St. 3, six test pits and a 20.2 m^2 area were excavated. Cultural layers from 60 cm to 2 m thick were recorded. Thinner, up to 85 cm thick cultural layers were found on Nemuno Street. To the S, the ground's original surface descends to the Nemunas floodplain terrace and the cultural layers found there in test pits 4–5 were 2 m thick. Only the bottom layer of grey topsoil and the layer of rubble found in test pit 5 were archaeologically valuable. These layers were 18–55 cm thick and contained very sparse 16th–18th-century finds.

Dainius Balčiūnas

Vilniaus gatvė 13A

Žvalgomas kiemas yra Kauno senamiesčio 39 kvartalo P dalyje. Ankstyviausi rašytiniai šaltiniai apie kvartalą yra iš XVI a. vidurio. Dabartine M. Daukšos gatve ėjo XV a. išplanuoto miesto riba. Kvartalo plotas išdalintas sklypais, orientuotais galais į M. Daukšos, Vilniaus ir Mapu gatves. 1796 m. de Vitte plane kvartalo P dalis užstatyta mediniais namais. 1848 m. matininko Paškovskio plane posesijoje 180, kurioje yra pastatas Vilniaus g. 13, vaizduojami mediniai namai prie Vilniaus gatvės, o likusi sklypo dalis tuščia, neužstatyta. 1864 m. plane situacija nepasikeitusi. Dabar stovintys mūriniai pastatai statyti XIX a. II pusėje. Senamiesčio kvartale 39 tiesiant inžinerines komunikacijas archeologiniai tyrimai vykdomi nuo 1975 m.

2015 m. žvalgymai atlikti tiesiant lietaus nuotekų trasą nuo pastato Vilniaus g. 13A į Vilniaus gatvėje esančią trasą. Žvalgymai atlikti 63 m^2 plote. Kultūriniai sluoksniai išliko tik vidurinėje kiemo dalyje ir iš dalies Vilniaus gatvėje. Kitur jie visiškai sunaikinti anksčiau klojant fekalinę kanalizaciją ir 2013 m. rekonstruojant šiluminę trasą.

Trasos griovyje įžemis nepasiektas. Buvo kasama iki projektinio gylio – 1,1–1,4 m. Apačioje užfiksuotas 20 cm storio molio ir tamsaus juodžemio su degėsiais sluoksnis. Virš jo buvo 40–65 cm storio maišytos žemės su stambiomis griuvenomis sluoksnis. Jį dengia 15–20 cm storio juodžemio ir degėsių sluoksnis. Trasos posūkyje, šulinio statymo vietoje, 60 cm gylyje nuo dabartinio paviršiaus buvo atkastas pastato pamatas, mūrytas iš stambių akmenų su kalkių skiediniu. Jo viršuje – suiręs plytų mūras. Pamatas lygiagretus pastato Vilniaus g. 13 Š sienai, nutolęs nuo jos į Š 5,3 m. Pamato plotis – 75–80 cm, plytos 28,2–29x13,2–14x6,5–7 cm dydžio. Kalkių skiedinys rupus, su smėlio ir žvyro priemaišomis. P pamato pusėje išlikęs 1 aukšto plytų grindų fragmentas (1 pav.). Pamatas buvo apardytas anksčiau paklotos fekalinės kanalizacijos ir dujotiekio trasos. Atkastas pamatų kampas nuo Vilniaus gatvės nutolęs 19 m, tai galu į gatvę stovėjusio mūrinio pastato liekanos, pagal plytų dydį datuojamos XVIII a. II puse. Sprendžiant pagal miesto planus, pastatas galėjo stovėti iki 1796 m., nes vėlesniuose planuose rodomi lygiagrečiai Vilniaus gatvei stovintys pastatai. Pamatus dengia supiltinis

1 pav. Pamatų liekanos iš P. D. Balčiūno nuotr.

Fig. 1. The foundation remains as seen from the S

2 pav. Karnizinis koklis. D. Balčiūno nuotr.

Fig. 2. The cornice stove tile

3 pav. 1812 m. patrankos sviedinys. D. Balčiūno nuotr.

Fig. 3. An 1812 cannonball

niveliacinis 25–40 cm storio maišytos žemės su žvyru sluoksnis. Viršuje – 15 cm storio smėlio sluoksnis, ant kurio sudėtos betoninės plytelės.

Vilniaus gatvėje statomo šulinio vietoje, R šlaite, tarp 18–20,5 m, dalinai išliko kultūriniai sluoksniai. Įžemis nepasiektas. Griovio apačioje rasta medinė 100 mm storio lenta, greta jos – 150 mm skersmens rąstelis, kitas rąstelis rastas XX a. perkastoje vietoje. 1985 m. žemės darbų metu atliktos archeologinės priežiūros metu čia rasti kelių lygių greičiausiai XVI a. mediniai grindiniai, išlikę dėl žemos ir drėgnos vietos. Virš lentos – 30 cm storio juodo juodžemio su kaulais ir žvyru sluoksnis, būdingas gatvėms.

Perkastose vietose maišytoje žemėje rasta keletas radinių: žaliai glazūruotas karnizinis koklis, dekoruotas stilizuotais tulpės žiedais (2 pav.), žaliai glazūruotų plokštinių koklių fragmentų, žalsvai glazūruoto plokštinio kampinio koklio su kolonėle dalis, puodo pakraštėlio ir ąsočio sienelių šukių. Radiniai datuojami XVI a. pabaiga – XVII a. II puse, kolonėlė – XVIII a. I puse. Keičiant kanalizacijos trasą, perkastoje žemėje rastas atsitiktinis radinys – 8,2 cm skersmens geležinis rutulys su skersai pragręžta kiauryme, kurios skersmuo viename gale – 1,3 cm, kitame – 2,2 cm (3 pav.). VDKM direktoriaus pavaduotojo istoriko A. Pociūno nuomone, tai greičiausiai 1812 m. karo pabūklo sviedinys.

Vilniaus St. 13A

A field survey was conducted in 63 m^2 and the sections of two cultural layers were recorded while the cultural layers in sections 2, 3, and 4 had been completely destroyed. In section 1 at the site of a surface water sewer, the remains of the foundation and ground floor flooring, which date to a late 18th-century masonry building and had been disturbed by previously laid utility lines, were recorded (Fig. 1). Isolated finds were discovered in the mixed soil: a cornice stove tile (*Gesimskachel*) (Fig. 2) and fragments of panel stove tiles (*Blattkacheln*) and household pottery dating to the late 16th–18th centuries and a metal cannonball, which is probably from the war in 1812 (Fig. 3).

Mindaugas Mačiulis,
Evelina Simanavičiūtė

Šv. Gertrūdos gatvė 51

2015 m. spalio – 2016 m. kovo mėnesiais Kauno senamiesčio 42 kvartalo ŠV dalyje esančiame 1487 m^2 sklype Šv. Gertrūdos g. 51, būsimo komercinės paskirties pastato su požemine automobilių stovėjimo aikštele vietoje buvo atlikti detalūs tyrimai bei žvalgymai. Papildomi tyrimai bei žvalgymai vykdyti komunikacijų, susijusių su būsimu pastatu, vietose už sklypo ribų.

Remiantis istoriniais šaltiniais manoma, jog šis sklypas galėjo būti užstatytas jau XVII a. XVIII a. sklypas Kumelių ir Šv. Gertrūdos gatvių kampe priklausė vienuoliams karmelitams, minima, jog jame stovėjęs medinis pastatas. Sklypo Š–ŠR dalyse tikriausiai ilgą laiką buvusi dauba, kurią užliedavo Neries pavasario potvyniai.

1820 bei 1843 m. Kauno planuose pažymėta, jog sklypas užstatytas mediniu pastatu. XIX a. panaikinus vienuolynus bei atėmus jų turėtas žemes, valda perduota žydui Mejeriui Bregovskiui. XIX a. II pusėje sklypas perėjo į žydo Maušos Segalo rankas. 1883 m. vietoje susenusių pastatų jis pastatė sklype du medinius laikinus sandėlius. 1925 m. sklypas perėjo Kauno valdybos nuosavybėn. Po II Pasaulinio karo jame buvo įrengtas skveras, pasodinti medžiai, pakloti takai ir komunikacijos.

1990 m. archeologai D. Balčiūnas, M. Bertašius bei A. Vaškelis sklypo P, PR dalyse vykdė žvalgomuosius tyrimus, ištyrė 22 šurfus bei perkasas. Tada liko netyrinėtos sklypo Š, ŠV, ŠR dalys. XVI a. pabaiga – XVII a. pradžia datuojamas ankstyviausias kultūrinis sluoksnis su to laikotarpio grindiniu (perkasos 1, 3, 5) bei molio asla (perkasos 3, 6) rastas sklypo PR dalyje iki 2 m gylyje. Tyrimų metu nustatyta, jog sklypo V bei Š dalyse buvusi istoriniuose šaltiniuose minima žemuma ar dauba XVII–XX a. buvo užpilta iki 3,7 m storio sluoksniu (perkasos 10, 14, 15, 21, 22). Kiek ryškiau sklype išsiskiria nuo XVIII a. datuojami sluoksnio horizontai, susiformavę tirto ploto vidurinėje bei PR dalyse. Šiam laikotarpiui priskiriama perkasoje 19 1,8 m gylyje rasta molio asla su virš jos išlikusiomis medinių grindų liekanomis. Asla ir medinės grindys siejamos su šioje vietoje XVIII a. II pusėje stovėjusiais pastatais (*LIIR*, f. 1, b. 1775).

2015–2016 m. ištirtos 7 perkasos: 1 (72 m^2), 3 (98 m^2), 4 (525 m^2), 5 (188 m^2), 6 (282 m^2), 7 (194 m^2). Taip pat už būsimo pastato P dalies (sklypo P dalyje) ištirta papildoma perkasa 2 (86 m^2) bei už sklypo P dalies ribų – perkasa 8 (13 m^2), dar už sklypo ŠV dalies ribų ištirtas vienas 3,5x2,5 m (8,75 m^2) dydžio šurfas 1. Iš viso tyrimų metu ištirtas bendras 1444,75 m^2, iššvalgytas 1639,75 m^2 plotas (1 pav.).